Suomen Rehtorit ry
Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki
p. 010 320 0070
www.surefire.fi

Asia: Suomen Rehtorit ry:n lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi 2020

Viite: Lausuntopyyntönne 16.10.2019

Teema: Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus; (luku 29.10).

1. *Miten hallitusohjelman painopisteet näkyvät vuoden 2020 talousarvioesityksessä?*
2. *Toimenpiteet varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun turvaamiseksi sekä kokemukset varhaiskasvatuksen pd-rahoituksesta ja maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilusta?*
3. *Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen erityinen tuki; miten toteutuu ja miten resurssit allokoituvat? Talousarvioesityksen erityiset kipupisteet?*

Suomen Rehtorit ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtion vuoden 2020 budjettiesityksestä. Jaoston määrittelemissä teemoissa SURE ry keskittyy yleissivistävään koulutukseen, jossa SURE:n jäsenistö työskentelee.

Aluksi: Suomen Rehtorit ry näkee hyvänä, että kasvatuksen ja koulutuksen rahoitus on menossa positiiviseen suuntaan. Tämä on selkeä askel takaisin koulutusleikkauksia edeltävälle tasolle, joskin matkaa edelleen riittää. Toivottavaa on, että jatkossa suurin osa rahoituksen lisäyksistä kohdennettaisiin perusrahoituksen nostamiseen. Näin turvataan kouluille ja niiden johdolle mahdollisuus pitkäjänteiseen kehittämistoimintaan.

Hallituksen tavoitteena on edistää koulutuksen tasa-arvoa ja laatua sekä parantaa oppimistuloksia ja vähentää eriarvoistumista.

Perusopetuksen johtamisen arjessa tämän tavoitteen toteutumista vaikeuttaa rahan puutteesta johtuva jatkuva ryhmäkokojen kasvu, oppilasaineksen heterogeenisyyden lisääntyminen niin opiskelutaitojen kuin kielen osaamisessa. Lisäksi inkluusion käyttö taloustilanteen helpottamisessa on tehnyt opettajan työn ja koulun johtamisen hyvin haastavaksi. Vastaavasti lukiot ovat yo-kirjoitusten digitalisoinnin, ops-uudistuksen ja lisääntyneen heterogeenisyyden haasteiden edessä. Samalla lukioilta kuitenkin edellytetään lisääntyvää korkeakouluyhteistyötä sekä oppilaanohjauksen ja yksilöllisen tuen lisäämistä. Kun oppilaalla ja opettajalla on haasteita, kanavoituu näiden haasteiden hoito useimmiten rehtorille tavalla tai toisella.

Rehtorityön näkökulmasta perusopetuksen laadun turvaamiseksi tarvitaan selkeää rahoituksen lisäystä kolmiportaisen tuen, vieraskielisten oppilaiden tuen ja positiivisen diskriminaation toteutukseen.

Suomen Rehtorit ry lausuu erityisen tyytyväisyytensä siitä, että hallitusohjelmaan on kirjattu: **”Tuetaan koulujen johtamisjärjestelmien ja osaamisen kehittämistä. Sitoudutaan perusopetuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen ja rahoitukseen sekä opetussuunnitelman toimeenpanoon.”**

Samalla joudumme kuitenkin pettyneenä toteamaan, että tämän tavoitteen toteuttamiseen ei ole budjetoitu rahaa. Hyvin monet tahot ja tulevaisuusfoorumit (ks. liite) hallitusohjelman lisäksi ilmaisevat kantanaan, että koulun johtaminen on avainasemassa koulujen kehittämisessä ja että koulujen johtajia tulee tukea niin osaamisessa kuin jaksamisessa. Tämän asian täytäntöönpano ei kuitenkaan näytä olevan käytännössä kunnolla kenenkään vastuulla.

Suomen Rehtorit ry
Rautatieläisenkatu 6, 00520 Helsinki
p. 010 320 0070
www.surefire.fi

Rehtoreiden kelpoisuusvaatimukset on määritelty väljästi (ks. liite). Opetushallitus on antanut suositukset rehtorin kelpoisuusvaatimuksen täyttävän koulutuksen sisällöksi, mutta kukin koulutuksen toteuttaja viime kädessä määrittelee, mitä kelpoisuuteen vaadittavat opinnot sisältävät. Rehtoriksi ryhtyvä opettaja joutuu monesti koulun johtamisen haasteiden eteen ilman riittävää peruskoulutusta. Lisäksi työhön ryhtyessään rehtorin saama työhön perehdyttäminen on hyvin vaihtelevaa. Kaikki tämä vaarantaa rehtorin työssäjaksamista. Jaksamisensa kanssa painiva rehtori ei pysty toteuttamaan ajan vaatimaa muutosjohtamista. Suomalaisen yleissivistävän koulutuksen esimiesten työhyvinvointia selvitetään parhaillaan Helsingin yliopiston ja kansainvälisen tutkijayhteisön välisessä yhteistyössä, jota tukevavat maassamme niin Opetushallitus kuin Opetusalan ammattijärjestö OAJ.

Rehtoria tulee tukea eri tavoin hänen uransa eri vaiheissa. Johtajuuteen kasvetaan (ks. liite). Hyvän johtajuuden saavuttamiseksi tulee rehtorin saada hyvä peruskoulutus, hyvä työhöntulokoulutus ja riittävä tuki muutosjohtamisosaamisen kehittämisessä. Edelliseltä hallituskaudelta on käynnissä hyviä hankkeita teemaan liittyen (Kajo/Jyväskylän yliopisto, Arktori/Lapin yliopisto, EduLeaders/Helsingin yliopisto ja KOPETI JO/Åbo Akademi). Näiden hankkeiden tuloksia tulisi hyödyntää rehtorikoulutuksen kokonaisuutta suunniteltaessa.

Suomen Rehtorit ry esittää seuraavia toimenpiteitä huomioitaviksi TAE 2020 liittyen:

1. Rehtoreiden peruskoulutuksen tulee olla kattava ja systemaattinen. Tämän järjestelmän kehittämiseen tulee nimetä vastuutaho ja siihen tulee osoittaa rahoitus.

2. Rehtorin kelpoisuusvaatimuksia tulee täsmentää siten, että ne täyttävät yliopiston aineopinnoilta vaadittavan laajuuden.

3. Uuden rehtorin aloittaessa, tulee hänelle taata selkeä mentorointituki ja työhöntulokoulutus. Tämän järjestelmän kehittämiseen ja mahdollistamiseen tulee osoittaa rahoitus.

4. Kokeneempien rehtoreiden muutosjohtamisen koulutukseen tulee osoittaa rahoitus, jos halutaan, että hallitusohjelman koulujen kehittämistavoitteet toteutuvat.

Helsingissä 15.10.2019

Antti Ikonen
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry
Finlands Rektorer rf